

Camí cap al centenari (6): El treball, condició natural de l'ésser humà

A partir del desenvolupament històric del treball, aquesta entrega reflexiona sobre la seva dignitat i rellevància en la vida humana. A la llum de l'ensenyament de sant Josepmaria, proposa la feina com a lloc de trobada amb Déu i mitjà de santificació.

06/11/2025

Si repassem la trajectòria històrica de la humanitat, sorprèn veure com el treball ha evolucionat al llarg dels segles. Fa tot just 12.000 anys, els nostres avantpassats —que fins llavors es dedicaven a la caça i la recol·lecció— van començar a conrear la terra. La ramaderia es va anar perfeccionant progressivament i es va anar tornant cada vegada més productiva. El desenvolupament d'eines mecàniques, al principi rudimentàries i després cada vegada més complexes, va transformar l'artesania, l'agricultura, la construcció i la producció tèxtil. L'energia, que al principi depenia dels elements naturals i de la força dels animals o dels mateixos éssers humans, va ser substituïda a partir de la segona meitat del segle xviii per les màquines de vapor, i més

endavant per motors de combustió interna i sistemes de propulsió a reacció. L'avenç de la ciència va permetre el descobriment i l'ús de l'electricitat, la transmissió d'ones electromagnètiques i el control de l'energia nuclear. Al llarg del segle xx, la tecnologia es va incorporar de manera generalitzada al món del treball. En les últimes dècades, els microprocessadors han facilitat el processament d'informació i el control de les màquines. Ha canviat la manera de construir, de desplaçar-se, de comunicar-se, d'ensenyar i d'aprendre. Ha canviat —i continuarà canviant— la nostra manera de treballar.

Hi ha alguna cosa estable enmig d'aquest desenvolupament constant? Què defineix, en termes antropològics, el treball humà més enllà de tots aquests canvis? A diferència d'altres éssers vius, l'ésser humà no treballa només per satisfer

les seves necessitats bàsiques —com la supervivència, l'alimentació o la reproducció—, sinó que també és capaç de planificar el futur, transformar l'entorn segons les seves necessitats vitals, crear obres d'art i transmetre coneixements a les generacions següents, la qual cosa fa possible el progrés. El treball, en definitiva, ens manté vius.

Tanmateix, en el món antic —tant en la cultura grecoromana com en altres tradicions extrabíbliques— el treball no tenia una dignitat particular. Se'l vinculava, més aviat, amb una dimensió servil, pròpia d'una condició humana fatigosa i subordinada. La veritable plenitud de la vida se situava en el lleure, entès com la possibilitat de dedicar-se als plaers intel·lectuals, com la filosofia, o a diverses formes de distracció i hedonisme. Potser per aquesta concepció de fons, alguns corrents de l'ascetisme cristià

acabarien considerant el treball, en els segles posteriors, com un simple mitjà per mantenir-se ocupats, gairebé un remei davant els perills de l'ociositat i la fantasia.

La filosofia moderna i contemporània ha considerat sovint la relació entre l'ésser humà i la tècnica, oscil·lant sovint entre dos extrems: d'una banda, l'optimisme que confia que la història ens conduirà a assoliments cada vegada més grans, fins al punt de superar el treball gràcies a la substitució completa de l'ésser humà per la màquina; i, d'altra banda, un pessimisme catastrofista que tem que un progrés tecnicocientífic descontrolat acabi provocant la destrucció de la humanitat i del planeta que la sustenta.

Com és sabut, la teologia i el Magisteri de l'Església han reflexionat àmpliament sobre el

treball i s'han centrat, sobretot, en les seves dimensions ètiques i morals, la qual cosa ha donat lloc a la Doctrina Social de l'Església. Tanmateix, molt menys desenvolupada ha estat la reflexió sobre el valor espiritual del treball. No és freqüent trobar autors o documents que parlin del dinamisme que el treball enclou en la vida espiritual cristiana: del treball com a lloc de diàleg entre Déu i l'home, com a espai per a l'anunci de l'Evangelí i la construcció del Regne de Déu. Aquesta és la raó per la qual la predicació de sant Josepmaria Escrivà desperta avui un interès particular. En efecte, el fundador de l'Opus Dei va ensenyar que el treball —i, per extensió, la vida ordinària— és un lloc de trobada amb Déu i l'àmbit en què la majoria de les persones podem buscar la santedat. El treball genera una xarxa de relacions humanes que afavoreixen l'apostolat cristià i constitueix la *matèria* que cal santificar per fer més

cristiana —i, per tant, més humana— la societat en què vivim. En realitat, es pot parlar d'una vocació específica a la santedat *en* el treball i *a través* d'aquest. La proximitat del centenari de la fundació de l'Opus Dei (1928-2028) ofereix una ocasió propícia per redescobrir l'actualitat d'aquest missatge i valorar-ne l'aportació a la missió de l'Església i a la vida social, en un món en què formes de treball sempre noves modelen el present i orienten el futur.

Benedicció, no càstig

Els qui s'apropen als ensenyaments del fundador de l'Opus Dei se solen sorprendre de la seva insistència per subratllar la dignitat del treball, una dignitat que ell ja situa en el context de la creació, abans del pecat d'Adam:

«El treball —ho predico des de 1928 — no és cap maledicció, ni un càstig

del pecat. El Gènesi parla d'aquesta realitat, abans que Adam no es rebel·lés contra Déu. En els plans del Senyor, l'home havia de treballar sempre, cooperant així en la immensa tasca de la creació» (*Amics de Déu*, núm. 81).

«Apreneu-ho bé: aquesta obligació [la de treballar] no ha sorgit pas com una seqüela del pecat original, ni tampoc no es redueix a una troballa dels temps moderns. Es tracta d'un mitjà necessari que Déu ens confia aquí a la terra, dilatant-nos els dies i fent-nos partícips del seu poder creador, perquè ens guanyem el pa i collim alhora *fruits per a la vida eterna* (Jn 4, 36): *l'home neix per a treballar, com els ocells neixen per a volar* (Jb 5, 7)» (*Amics de Déu*, núm. 57).

El treball és, per tant, la condició inicial i la vocació natural de tot ésser humà:

«El treball és la vocació inicial de l'home, és una benedicció de Déu, i s'equivoquen lamentablement els qui el consideren un càstig. El Senyor, el més bo dels pares, va col·locar el primer home al Paradís, *ut operaretur* —perquè treballés» (Solc, núm. 482).

Per comprendre el sentit i el valor del treball, no s'ha de partir del pecat i de les seves conseqüències, sinó de la imatge de Déu impresa en tot ésser humà. La nova fundació que sant Josepmaria se sent cridat a promoure en l'Església té precisament com a missió revalorar la dignitat originària del treball:

«Certament, filles i fills meus, en venir a l'Opus Dei i obrar així, no hem fet més que recordar que Déu ha volgut que estimem el treball. Quan l'Esclatpura narra la creació del primer home, ens explica que *el Senyor-Déu va prendre l'home i el va*

posar al jardí de l'Edèn perquè el conreés i el guardés (Gn 2, 15).

Després del pecat, es manté la mateixa realitat de treball, unit —a causa d'aquest pecat— al dolor, a la fatiga: *et guanyaràs el pa amb la suor del teu front (Gn 3, 19)*, es llegeix al Gènesi. No és el treball quelcom accidental, sinó llei per a la vida de l'home» (*Carta 14*, núm. 3).

En efecte, es tracta de “recordar” una cosa que certes lectures del Gènesi podrien haver passat per alt: el treball no és un càstig, sinó una benedicció. Els nostres primers pares no van rebre de Déu una simple ordre ni una tasca servil, sinó una autèntica benedicció: «Déu els beneí dient-los: “Sigueu fecunds i multipliqueu-vos, ompliu la terra i domineu-la; sotmeteu els peixos del mar, els ocells del cel i totes les bestioles que s'arrosseguen per terra”» (*Gn 1, 28*). Res més allunyat de l'esperit bíblic que considerar el

treball com una maledicció. Després del pecat d'Adam, l'home continua sent el “cultivador” i el “guardià” de la terra, tal com ho va voler el Creador, tot i que ara la seva labor estigui marcada per l'esforç, la precarietat i la inseguretat. Tot i que està exposat al risc del pecat —com mostra l'episodi de la torre de Babel (cf. *Gn* 11, 1-9)—, mitjançant un treball curós i acurat l'ésser humà pot retre culte a Déu: construeix altars, fabrica l'arca de l'aliança, edifica el Temple de Jerusalem.

Mentre hi hagi homes a la terra

L'originalitat del treball com a dimensió existencial que acompanya la vida de tota persona, així com la diversitat de formes en què es manifesta l'activitat humana, porten sant Josepmaria a formular dues consideracions fonamentals. La primera és que la vocació a la santedat enmig del món amb què

Déu crida cada persona de l'Opus Dei ha d'*incloure*, d'alguna manera, la vocació professional i humana que cadascú ja exerceix o es prepara per exercir:

«Convenceu-vos que la vocació professional és part essencial, inseparable, de la nostra condició de cristians. El Senyor us vol sants al lloc on us trobeu, en l'ofici que hàgiu triat pels motius que siguin: a mi, tots em semblen bons i nobles —mentre no s'oposin a la llei divina—, i capaços d'ésser elevats al pla sobrenatural, és a dir, empeltats en aquest corrent d'Amor que defineix la vida d'un fill de Déu» (*Amics de Déu*, núm. 60).

En segon lloc, atesa la riquesa i la diversitat de les formes que adopta el treball humà i de les circumstàncies concretes de la vida ordinària, una crida a la santedat en el treball i per al treball implica —gairebé a

conseqüència natural— una crida *universal* a la santedat.

El camí que va proposar la nova fundació està destinat a perdurar fins al final dels temps, perquè — com escriu sant Josepmaria— a la terra sempre hi haurà homes i dones que treballin: «Mentre hi hagi homes a la terra, existirà l'Obra» (*Carta 3*, núm. 92).

Certament, la universalitat de la crida a la santedat té com a fonament teològic el sagrament del baptisme, i no el treball. En efecte, és el baptisme el que configura el creient amb Jesucrist i el convida a portar a la plenitud aquesta identificació amb ell al llarg de tota la seva vida. Tots els membres del Poble de Déu — ministres ordenats i laics, religiosos i consagrats, homes i dones, sans i malalts— estan cridats a tendir cap a la perfecció cristiana.

Tanmateix, el fet d'*haver vist* que aquesta santedat es podia buscar en l'exercici del treball i en la vida ordinària (cf. *Carta 3*, núm. 2) va permetre al fundador de l'Opus Dei mostrar que aquesta universalitat era, a la pràctica, accessible a tothom. Així —afirmava— s'obrien els camins divins de la terra (cf. *És Crist que passa*, núm. 21; *Amics de Déu*, núm. 314), perquè tot treball i tota activitat quotidiana es poden convertir en lloc de trobada amb Déu (cf. *Amics de Déu*, núm. 149, 208).

Vet aquí dos textos particularment significatius:

«Fills meus, poseu-vos per tots els racons. On pot viure una persona honrada, allà trobarem aire per respirar. Allà hem d'estar amb la nostra alegria, amb la nostra pau interior, amb el nostre afany de portar les ànimes a Crist. A quins llocs? On són els intel·lectuals? On

són els intel·lectuals. On són els que treballen en coses manuals? On són els que treballen en coses manuals. I d'aquestes tasques quina és la millor? Us diré el mateix que altres vegades: té més categoria el treball que es fa amb més amor de Déu. Vosaltres, quan treballeu i ajudeu el vostre amic, el vostre col·lega, el vostre veí de manera que no ho noti, l'esteu curant; sou Crist que guareix, sou Crist que conviu sense fer fàstics, amb els que necessiten la salut, com ens pot passar a nosaltres un dia qualsevol» (Tertúlia al Teatro Coliseo de Buenos Aires, 23.VI.1974).

«Et sembla poca bogeria dir que al mig del carrer es pot i s'ha de ser sant? Que pot i ha de ser sant el que ven gelats en un carro, i la treballadora que es passa el dia a la cuina, i el director d'una empresa bancària, i el professor de la universitat, i el que treballa al camp, i el que carrega les maletes a

l'esquena...? Tots cridats a la santedat!» (Tertúlia a São Paulo, 30.V. 1974, cit. a: S. Bernal, *Mons.*

Josemaría Escrivá de Balaguer.

Apuntes sobre la vida del Fundador del Opus Dei, Rialp, Madrid 1977, 103).

Els dos textos —especialment el segon— desenvolupen la universalitat de la crida a la santedat recurrent les diferents activitats, professions i oficis. Si tot treball honest pot ser santificat i convertir-se en lloc de trobada amb Déu, llavors la crida a la santedat és tan universal com les innombrables facetes del món laboral, exercides per homes i dones de tots els temps.

La convicció de sant Josepmaria que la nova fundació a la qual se sent inspirat a promoure perdurarà en el temps es basa en una certesa senzilla, però profunda: com que treballar és la condició natural de

l'ésser humà, la santificació del treball sempre serà possible, perquè sempre serà possible estimar i viure en presència de Déu en el context de la vida ordinària.

El camí que proposa no és una adaptació per a laics d'altres formes de testimoni cristià que, en virtut d'una consagració específica o de vots canònics, exigeixen una entrega total a l'oració contemplativa i diferents formes de separació del món. Sant Josepmaria sap que s'adreça a persones que estaran immerses en les activitats seculars. També aquestes —homes i dones— poden assolir cims de vida intensa d'oració i unió amb Déu. Així ho suggereix, per exemple, l'ús insistent de l'adjectiu *contemplatiu* i l'expressió *contemplatiu al mig del món* (cf. *Solc*, núm. 497; *Forja*, núm. 738, 740), amb què es refereix a la vida ordinària de les persones que treballen. La mateixa profunditat

d'oració a la qual aspira un religiós contemplatiu, seguint un estil de vida retirat del món, l'ha de poder assolir també un obrer, una mare de família, una investigadora científica o un artista:

«En suscitar en aquests anys la seva Obra, el Senyor ha volgut que mai més es desconegui o s'oblidi la veritat que tots s'han de santificar, i que a la majoria dels cristians els correspon santificar-se en el món, en el treball ordinari. Per això, mentre hi hagi homes a la terra, existirà l'Obra. Sempre es produirà aquest fenomen: que hi hagi persones de totes les professions i oficis que busquin la santedat en el seu estat, en aquesta professió o en aquest ofici seu, sent ànimes contemplatives enmig del carrer» (*Carta 3*, núm. 92).

El treball, lloc de la missió

Els experts en sociologia del treball afirmen que aproximadament un

terç dels nens que neixen avui als països desenvolupats, en el futur, tindran llocs de treball que encara no existeixen: es tracta de feines que la dinàmica de la vida social anirà configurant en els propers anys, abans que accedeixin al mercat laboral. Malgrat aquestes transformacions accelerades que caracteritzen la nostra època, estem convençuts que l'ensenyament de sant Josepmaria sobre la santificació del treball manté plena vigència, perquè es refereix a la persona que treballa, no al tipus de treball concret que fa.

El perfil espiritual que el fundador de l'Opus Dei va delinear en la seva predicació per als cristians immersos en les realitats del món ofereix, de fet, respostes clares a no poques de les incerteses que avui enfrontem.

En el món contemporani, el treball se sol percebre com un obstacle que

impedeix dedicar temps a un mateix, a la família o als mateixos interessos. La vida —la *veritable* vida— sembla que començaria només quan acaba la jornada laboral. La part emblemàtica d'aquesta visió és l'oposició entre els *weekdays* i el *weekend*: els dies feiners se suporten esperant l'arribada del cap de setmana; els llargs mesos de labor se suporten per l'alleujament que suposen les vacances. Fins i tot els qui viuen de manera compromesa la seva fe cristiana tendeixen a pensar que només en acabar el treball es podran dedicar als altres, participar en iniciatives apostòliques, recollir-se en oració o conrear la seva vida interior.

Tot i que aquesta percepció té quelcom de realisme —tant perquè el treball efectivament exigeix temps i energia que no es poden dedicar a altres activitats, com perquè l'experiència de molts treballadors

s'esdevé en condicions indignes per a la condició humana—, la conclusió implícita és que la vida espiritual, la relació amb Déu i l'atenció al proïsme floreixen únicament fora de l'àmbit laboral, en espais diferents de la vida ordinària. Les mateixes ciutats sembla que reforcen aquesta lògica i empenyen els seus habitants a buscar llocs alternatius de lleure, recolliment i sentit.

Tanmateix, en continuïtat amb l'Evangeli —Jesús va predicar tant a les ciutats com al camp, va treballar amb les seves mans i coneixia bé els contextos del treball humà—, la predicació de sant Josepmaria no compartia aquesta visió. Al contrari, promovia decididament la *unitat de vida* i la santificació *del que és quotidià*: a Déu se'l troba en l'exercici de la mateixa activitat diària; el treball no només no impedeix l'oració, sinó que es pot convertir en oració; ocupa un lloc a l'altar, al

costat de l'Eucaristia. El compromís cristià, l'apostolat i el creixement humà i espiritual de la societat es duen a terme, moltes vegades, precisament a través del treball.

Això no significa que aquests objectius no es puguin perseguir també fora del context del treball, una cosa de la qual tots tenim experiència. Però sí que ens diu que el treball *no obstaculitza* la vida i la missió dels cristians; és més, per a molts és *un lloc natural on aquesta vida i aquesta missió s'expressen i s'alimenten*.

Molts dels nostres contemporanis veuen en el treball un mirall en el qual poden projectar la seva imatge i transformar el compromís professional en una forma d'autoafirmació. Els èxits laborals es converteixen en la carta de presentació davant del món, com a prova del valor del propi *jo*. En

canvi, els fracassos no només entristeixen, sinó que poden arribar a anul·lar la persona.

Quan el treball es concep com l'espai privilegiat per a l'autoafirmació personal, fàcilment es converteix en quelcom que es “venera”, fins i tot en allò pel qual s'està disposat a “sacrificar” moltes coses: el temps, la salut, les relacions humanes. En aquest punt, el treball —de manera conscient o inconscient— es transforma en un ídol. I aquest ídol som nosaltres mateixos.

Fins i tot les eines tecnològiques, si no s'orienten al servei dels altres i al bé comú, es poden convertir en ídols. No és casual que un document recent de la Santa Seu, la nota *Antiqua et nova* (2025) dedicada a la intel·ligència artificial, adverteixi precisament sobre aquest risc. Se'ns posa en guàrdia davant la temptació d'abocar en aquestes tecnologies les

nostres expectatives més profundes —el desig de relacions, de certeses, de seguretat—, ja que això equival a convertir-les en un ídol tecnològic (cf. *Antiqua et nova*, núm. 105).

Lluny d'aquesta visió idolàtrica, una visió coherent del treball, com la que proposa l'Evangelí i que sant Josepmaria ha sabut rellegir i transmetre en el nostre temps, ens ajuda a mantenir clar el veritable ordre de les finalitats de l'esforç humà: donar glòria només a Déu, servir el proïsme, promoure el bé de la societat. Però també implica acceptar el sacrifici de la creu, confiant abans que res en Déu, i no en les seguretats humanes.

La insistència amb què el fundador de l'Opus Dei exhortava a treballar bé —amb competència, professionalitat i evitant la superficialitat o les solucions aproximades— no només era una

condició necessària per oferir el treball a Déu com a sacrifici agradable, sinó que també conté una força transformadora capaç de guarir molts dels mals del nostre temps.

En una època en què la premsa s'imposa sobre la reflexió, l'obsessió per obtenir resultats a qualsevol preu compromet la professionalitat i el respecte pels procediments i les lleis, i en què la por i l'emotivitat moltes vegades reemplacen l'anàlisi serena i raonada dels fets, la crida al treball ben fet —encara que requereixi esforç i temps— es presenta com una invitació providencial. Amb aquesta mirada, l'èxit o el fracàs canvien de significat.

La competència, la professionalitat i l'estudi protegeixen no només dels errors, sinó també de causar mal als altres i del malbaratament de recursos. Educar les persones perquè

treballin bé és, sens dubte, un dels serveis més grans que es pot prestar no només a la societat, sinó també a l'Església, que no està exempta del risc del clericalisme quan falten competències o hi ha un coneixement insuficient de la realitat i de les dinàmiques del món.

Finalment, haver presentat el treball humà com a participació en l'obra de la creació i de la redempció —una idea recurrent en els escrits de sant Josepmaria— ofereix una visió profundament equilibrada del progrés. Es tracta de reconèixer en la tècnica una expressió legítima de la creativitat i de la dimensió espiritual de l'ésser humà, creat a imatge i semblança de Déu.

Des d'aquesta perspectiva, el progrés tecnicocientífic i la promoció de la persona no s'han d'entendre com a forces oposades. Tecnologia i ètica, ciència i saviesa, poden cooperar

harmònicament, i ho han de fer. La vida cristiana no dona suport a la idea que necessitem “menys ciència i més humanitat”, perquè és precisament a través de la ciència i el coneixement com creix també la humanitat.

L'autonomia i la llibertat amb què els homes orienten el progrés —ens diria sant Josepmaria— no són absolutes, sinó filials: exercides com a fills de Déu, conscients de la seva vocació a servir. En el Regne de Crist, regnar és servir. Per això, quan el treball s'informa veritablement per la caritat i l'esperit de servei, el progrés científic es converteix en veritable progrés humà.

Aquesta sèrie està coordinada pel professor Giuseppe Tanzella-Nitti. Disposa d'altres col·laboradors,

*alguns dels quals són professors i
professores de la Universitat
Pontifícia de la Santa Creu (Roma).*

pdf | document generat
automàticament des de [https://
opusdei.org/ca-ad/article/cami-cap-al-
centenari-6-el-treball-condicio-natural-
de-lesser-huma/](https://opusdei.org/ca-ad/article/cami-cap-al-centenari-6-el-treball-condicio-natural-de-lesser-huma/) (20/03/2026)